

بررسی رابطه ویژگیهای شخصیتی و صلاحیت حرفه ای با نقش واسطه ای خودکارآمدی معلمان دوره ابتدایی شهر فین

ابراهیم برزم

کارشناسی ارشد، تحقیقات آموزشی، بندرلنگه، دانشگاه آزاد اسلامی، ایران

چکیده

پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه ویژگیهای شخصیتی و صلاحیت حرفه ای با نقش واسطه ای خودکارآمدی معلمان دوره ابتدایی شهر فین انجام شده است. روش تحقیق، توصیفی و طرح پژوهشی همبستگی بود. جامعه آماری تحقیق حاضر را کلیه معلمان ابتدایی شهر فین تشکیل می دهند که تعدادشان طبق آمار اخذ شده ۱۰۷ نفر (۵۷ نفر زن و ۵۰ نفر مرد) می باشد. با توجه به اینکه تعداد جامعه آماری محدود می باشد از کلیه جامعه آماری به عنوان نمونه استفاده می کنیم. در پژوهش حاضر از روش سرشماری کامل استفاده شده است. ابزار جمع آوری اطلاعات سه پرسشنامه: آزمون پنج عاملی نفو (NEOPI-FF)(مک کری و کوستا، ۲۰۰۶)، پرسشنامه صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان (محقق ساخته) و پرسشنامه خودکارآمدی معلم اسپچانن، موران و وولفولک (۲۰۰۱) استفاده شده است. داده‌های تحقیق پس از جمع آوری با استفاده از نرم افزارهای آماری SPSS نسخه ۲۲ و از طریق همبستگی پیرسون و رگرسیون چندگانه تجزیه و تحلیل شدند. نتایج نشان داد که بین ویژگیهای شخصیتی و صلاحیت حرفه ای با نقش واسطه ای خودکارآمدی معلمان دوره ابتدایی شهر فین رابطه معنی داری وجود دارد. بین ویژگیهای شخصیتی و صلاحیت حرفه ای معلمان دوره ابتدایی شهر فین رابطه معنی داری وجود دارد. بین ویژگیهای شخصیتی و خودکارآمدی معلمان دوره ابتدایی شهر فین رابطه معنی داری وجود دارد. خودکارآمدی معلمان در رابطه بین ویژگیهای شخصیتی و صلاحیت حرفه ای نقش واسطه ای ایفا می کند.

واژه‌های کلیدی: ویژگیهای شخصیتی، صلاحیت حرفه ای، خودکارآمدی معلمان.

مقدمه و بیان مساله

صلاحیت حرفه ای معلمی شامل آن دسته از دانش ها، نگرش ها، مهارت ها و رفتارهایی است که معلم با کسب آنها می تواند در فرایند تعلیم و تربیت، رشد جسمی، عقلی، عاطفی و اجتماعی فراگیران را تسهیل کند صلاحیت واجد ویژگیهایی می باشد؛ از جمله اینکه به یک توانمندی منتهی می گردد، کاربردی باشد، قابل اندازه گیری و سنجش باشد، در فرایند یاددهی و یادگیری و پاسخگوی نیازهای خاص هر موقعیت باشد. صلاحیتهای حرفه ای تنها مهارتهای ساده نیستند بلکه راههای قابل مشاهده ای برای دستیابی به عملکرد مؤثر می باشند. آنها از توانایی ذاتی، حاصل توسعه و رشد فرد در هر زمان تا حدودی وابسته به محیط ناشی می شوند و اجازه می دهد تا فرد یک عملکرد کارآمد داشته باشد (فرزانه و همکاران، ۱۳۹۷).

معلمان در جهت ارتقای حرفه معلمی لازم است صلاحیت های حرفه ای خود را ارتقا دهند. یکی از متغیرهای اثرگذار بر صلاحیت حرفه ای معلمان، ویژگیهای شخصیتی است. شخصیت افراد باعث افزایش صلاحیت حرفه ای آنها می شود. سازش و هماهنگی بین نوع شخصیت و نوع محیط باعث سازگاری بیشتر با شغل و حرفه می گردد که به نوبه خود منجر به صلاحیت حرفه ای مثبت می شود. معلمان با برخورداری از ویژگیهای شخصیتی می توانند شناخت بهتری از خود کسب نموده و با برنامه ریزی و کنترل بیشتر، فعالیتهای بهتری انجام دهند و در همین راستا خودکارآمدی خود را نیز تقویت کنند. باورهای خودکارآمدی، تعیین کننده این هستند که افراد تا چه زمان قادر به پایداری در برابر دشواریها خواهند بود و تا چه اندازه می کوشند تا به کامیابی دست یابند؛ بنابراین، باورهای خودکارآمدی ویژگی تعیین کننده و مهمی است که در تصمیم گیری یک فرد برای دستیابی به اهداف خود، میزان تلاش و همت او را معین می کند. خودکارآمدی به عنوان یک عامل شناختی می تواند به معلمان کمک کند و مسیر رسیدن به موفقیت را برایشان هموار سازد. بنابراین، شناخت این عوامل و راه های تقویت آن برای پیشبرد اهداف در آموزش و پرورش اهمیت فراوانی دارد. معلمان خودکارآمد اهداف آموزشی را خود تنظیم می کنند و پیوسته می کوشند حتی در شرایط نامطلوب به آنها دست یابند. علاوه بر این بالا بودن سطح باورهای خودکارآمدی معلم باعث توسعه روش های نوین در جهت حل مشکلات خواهد بود. هر آنچه معلم انجام می دهد از افکار، انگیزه ها و باورهای او نشأت می گیرد. باورهای افراد در درک و تبیین چگونگی سازماندهی و حل مسائل و مشکلات گوناگون نقش اساسی دارند و در حقیقت پیش بینی های قدرتمند رفتار در آینده هستند. باورهای معلمان نیز فیلترهای شناختی هستند که او را به طور خودکار مستعد تفکر و عمل به شیوه ای خاص می نمایند. پژوهشهای بسیاری نشان داده اند که معلم و ویژگی های شخصیتی او نقش حیاتی در عملکرد و پیشرفت دانش آموزان دارد. شخصیت به عنوان یک ساختار روانی بسیار دشوار است که کمیت و کیفیت آن را تعیین کرد، زیرا بسیار متنوع است و تعیین کردن تأثیر آن بر روی افکار و احساسات بسیار دشوار است (زاده، ۱۳۹۸).

باتوجه به مطالب فوق این پژوهش به دنبال پاسخ به این سوال است که آیا بین ویژگیهای شخصیتی و صلاحیت حرفه ای با نقش واسطه ای خودکارآمدی معلمان دوره ابتدایی شهر فین رابطه وجود دارد؟

پیشینه تحقیق

خلیلی گشنیگانی، قدم پور و غلامرضایی (۱۴۰۱) در پژوهشی به بررسی نقش میانجی خودکارآمدی تحصیلی در رابطه بین ویژگیهای شخصیتی و رفتار سکوت کلاسی دانش آموزان پرداختند. نتایج پژوهش نشان داد که مدل از برازش و مطلوبی برخوردار است ویژگیهای شخصیتی به جز باوجدان بودن بر رفتار سکوت کلاسی اثر علی و مستقیم دارند. همچنین گشودگی

نسبت به تجربه، توافق پذیری و باوجدان بودن از طریق خودکارآمدی تحصیلی اثر علی و غیرمستقیم بر رفتار سکوت کلاسی دارد. بنابراین توجه به ویژگیهای شخصیتی و خودکارآمدی تحصیلی در جهت کاهش رفتار سکوت کلاسی و افزایش مشارکت کلاسی دانش آموزان از اهمیت بالایی برخوردار است. عابدینی بلترک و کریمی سوزه سی (۱۴۰۰) در پژوهشی به بررسی نقش واسطه ای خودکارآمدی در رابطه بین ویژگی های شخصیتی و صلاحیت های حرفه ای معلمان ابتدایی پرداختند. یافته ها نشان داد که آهسته بین ویژگی های شخصیتی و شایستگی های حرفه ای رابطه معناداری وجود دارد، بین ویژگی های شخصیتی با خودکارآمدی و بین خودکارآمدی و صلاحیت های حرفه ای رابطه مثبت و معناداری مشاهده شد. در مجموع؛ ویژگی های شخصیتی از طریق خودکارآمدی با ضریب همبستگی ۰,۱۶۸ با صلاحیت های حرفه ای معلمان با ضریب همبستگی ۰,۲۳۹ مرتبط است. بنابراین، خودکارآمدی نقش واسطه ای در رابطه با ویژگی های شخصیتی و شایستگی های حرفه ای ایفا می کند. میرید و طرفی زاده (۱۳۹۹) در پژوهشی با عنوان بررسی نقش ویژگی های شخصیتی و انعطاف پذیری شناختی بر صلاحیت حرفه ای دبیران مقطع متوسطه شهر اصفهان بیان می کنند که انعطاف پذیری روانشناختی و ویژگی های شخصیتی مسئولیت پذیری و گشودگی می تواند تغییرات مربوط به صلاحیت های حرفه ای دبیران شهر اصفهان را به طور مثبت و معناداری پیش بینی نماید. همچنین نتایج نشان داد که ویژگی شخصیتی برونگرایی به طور منفی و معناداری توانسته صلاحیت حرفه ای دبیران شهر اصفهان را پیش بینی نماید. با توجه به نتایج بدست آمده می توان نتیجه گرفت که ویژگی های شخصیتی و انعطاف پذیری روانشناختی در پیش بینی صلاحیت های حرفه ای معلمان نقش تاثیر گذاری دارد. رنجبری (۱۳۹۷) در پژوهشی با عنوان رابطه بین میزان صلاحیت های حرفه ای و خودکارآمدی معلمان مدارس ابتدایی میناب بیان می کند که بین صلاحیت های حرفه ای و خودکارآمدی و تمامی مولفه های صلاحیت حرفه ای و خودکارآمدی رابطه معناداری وجود دارد. اثربخشی یک رابطه است. نتایج به دست آمده نشان می دهد که کارگران شهر در مقایسه با معلمان روستا از صلاحیت حرفه ای بالاتری برخوردار هستند. سلیمی و محمدیان شریف (۱۳۹۶) در پژوهشی دیگر با عنوان رابطه بین ویژگی های روانشناختی (شخصیت وظیفه شناسی) و مؤلفه های صلاحیت های حرفه ای با اثربخشی معلمان: رویکرد معادلات ساختاری بیان می کنند که صلاحیت های حرفه ای به تنهایی می تواند اثربخشی معلمان را ارتقا دهد. اما شخصیت وظیفه شناس به تنهایی نمی تواند اثربخشی معلمان را پیش بینی کند، اما می تواند با میانجیگری متغیر شایستگی حرفه ای اثربخشی معلمان را پیش بینی کند. همچنین بخش دیگری از یافته ها حاکی از آن است که مؤلفه شخصیت وظیفه شناسی قدرت کمی در پیش بینی اثربخشی معلمان دارد، در حالی که مؤلفه صلاحیت های حرفه ای قدرت بالایی در پیش بینی اثربخشی معلمان دارد. صفری (۱۳۹۶) در پژوهشی با عنوان شناسایی رابطه بین باورهای فراشناختی و خودکارآمدی حرفه ای با صلاحیت حرفه ای معلمان دوره راهنمایی شهر الشتر به این نتیجه رسید که رابطه بین باورهای فراشناختی و خودکارآمدی حرفه ای با حرفه ای شایستگی معلمان مستقیم و معنادار است. همچنین بین خودکارآمدی حرفه ای، باورهای مثبت در مورد نگرانی و باورهای شایستگی شناختی با صلاحیت حرفه ای معلمان رابطه مستقیم و معناداری وجود دارد. اما رابطه بین کنترل ناپذیری و خطر افکار منفی، اطمینان به حافظه و نیاز به کنترل افکار با صلاحیت حرفه ای معلمان معکوس و معنادار است. بنی مهدی، محمدی و صالحی (۱۳۹۶) به بررسی ویژگی های شخصیتی و شایستگی حرفه ای دانشجویان دانشگاه پیام نور شهرکرد پرداختند. نتایج پژوهش نشان داد که ویژگی های شخصیتی با میزان انطباق با اصول شایستگی حرفه ای در بین دانشجویان رابطه معناداری دارد. نتایج پژوهش سلیم و همکاران^۱ (۲۰۲۲) با عنوان «پیشینه خودکارآمدی رایانه ای: بررسی نقش ویژگی

^۱ - Salim et al.

های شخصیتی و جنسیت» نشان داد که از بین پنج ویژگی شخصیتی که توسط پرسشنامه پنج عامل شخصیت اندازه گیری شده است، برون گرایی، وظیفه شناسی، گشودگی به تجربه و سازگاری، به توصیف کارایی خودکار رایانه کمک می کند. با توجه به جنسیت، نتایج نشان داد که ویژگی های روان رنجورخویی، برون گرایی و توافق پذیری با خودکارآمدی رایانه ای دانشجویان دختر کانادایی ارتباط معناداری دارد. بوریس و همکاران^۲ (۲۰۲۰) مطالعه ای با عنوان احساسات و خودکارآمدی معلمان : آزمونی از روابط متقابل انجام داد. برای آزمایش این فرضیه ها، یک نمونه اولیه از ۳۰۱۰ معلم کروات (۸۲٪ زن) در یک مطالعه طولی بر اساس یک طرح پانل کامل با سه نقطه اندازه گیری و تاخیر زمانی تقریباً ۶ ماه شرکت کردند. معلمان در مقاطع مختلف تحصیلی (یعنی دبستان، راهنمایی و راهنمایی) تدریس می کردند و میانگین سابقه تدریس ۱۵،۳۰ سال (انحراف معیار = ۱۰،۵۰) داشتند. آنها اقدامات خودگزارشی را تکمیل کردند که باورهای خودکارآمدی و شش احساس متمایز تجربه شده در رابطه با تدریس و دانش آموزان را ارزیابی کردند - شادی، غرور، عشق، خشم، سرخوردگی و خستگی. تحلیل خود رگرسیون مقطعی نشان داد که احساسات معلمان و TSE در واقع با یکدیگر مرتبط هستند. با این حال، جهت این رابطه، همانطور که توسط مفروضات نظری پیشنهاد می شود، دو طرفه نیست. در عوض، نامتقارن است - سطوح بالای باورهای TSE سطوح بالاتری از احساسات مثبت شادی و غرور را پیش بینی می کنند، در حالی که سطوح بالاتری از احساسات منفی معلم مانند خشم، خستگی و ناامیدی سطوح پایین تری از باورهای خودکارآمدی معلم را پیش بینی می کنند. در یک مطالعه تجربی بر روی ۸۳ کارمند بانک هلندی، ون دایک^۳ (۲۰۱۹) گزارش داد که خودکارآمدی به طور منفی استرس مرتبط با کار کارکنان را پیش بینی می کند و ادراک ریسک یک متغیر میانجی در رابطه خودکارآمدی - استرس شغلی است. در مطالعه دیگری، سه حوزه خودکارآمدی، یعنی راهبردهای آموزشی، مدیریت کلاس درس و مشارکت دانش آموز، در رابطه با دو نوع استرس شغلی، یعنی حجم کار و استرس کلاس درس در بین ۱۴۳۰ معلم از غرب کانادا مورد بررسی قرار گرفت. نتایج نشان داد معلمانی که استرس بار کاری بالاتری را تجربه کردند، خودکارآمدی مدیریت کلاس بالاتری داشتند، در حالی که معلمانی که سطح استرس کلاسی بالاتری داشتند، در نهایت، رضایت شغلی بیشتر با سطوح بالاتری از خودکارآمدی راهبردهای آموزشی و خودکارآمدی مدیریت کلاس درس همراه بود. شی، لی، ژو و شی^۴ (۲۰۱۹) در تحقیقی با عنوان رابطه خودکارآمدی با تنظیم هیجان و ویژگی های شخصیتی بیان کردند که بین خودکارآمدی و تنظیم هیجان و همچنین بین خودکارآمدی و ابعاد شخصیتی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. از جمله برونگرایی، ثبات عاطفی، توافق پذیری، وظیفه شناسی و باز بودن رابطه مثبت و معنادار مشاهده شده است. در مطالعه دیگری، ویل و همکاران^۵ (۲۰۱۸) اهمیت صلاحیت های حرفه ای و نقش آن در نوآوری و خلاقیت را بررسی کرد. نتایج این تحقیق نشان داد که داشتن صلاحیت های حرفه ای نقش بسزایی در نوآوری دارد. به نظر می رسد قابلیت هایی مانند هوشیاری نسبت به فرصت های جدید، توانایی ارائه محصولات، ایده ها یا گزارش ها، توانایی بسیج منابع دیگر، توانایی ارائه ایده ها و راه حل های جدید و توانایی استفاده از رایانه و اینترنت تأثیرات قوی تری بر امکان نوآوری و در نتیجه به عنوان شایستگی های کلیدی در تبیین گرایش افراد به مبتکر شدن در محیط کاری تلقی می شوند.

^۲- Boris et al.

^۳- Dutch, Van Dyck

^۴- Shi, Li, Zhou and Shi

^۵- Viall et all

اهداف پژوهش

هدف اصلی

بررسی رابطه ویژگیهای شخصیتی و صلاحیت حرفه ای با نقش واسطه ای خودکارآمدی معلمان دوره ابتدایی شهر فین

اهداف فرعی

- ۱- بررسی رابطه ویژگیهای شخصیتی و صلاحیت حرفه ای خودکارآمدی معلمان دوره ابتدایی شهر فین
- ۲- بررسی رابطه ویژگیهای شخصیتی و خودکارآمدی معلمان دوره ابتدایی شهر فین
- ۳- بررسی نقش واسطه ای خودکارآمدی معلمان در رابطه بین ویژگیهای شخصیتی و صلاحیت حرفه ای

فرضیه های پژوهش

فرضیه اصلی

بین ویژگیهای شخصیتی و صلاحیت حرفه ای با نقش واسطه ای خودکارآمدی معلمان دوره ابتدایی شهر فین رابطه معنی داری وجود دارد.

فرضیه های فرعی

- ۱- بین ویژگیهای شخصیتی و صلاحیت حرفه ای معلمان دوره ابتدایی شهر فین رابطه معنی داری وجود دارد.
- ۲- بین ویژگیهای شخصیتی و خودکارآمدی معلمان دوره ابتدایی شهر فین رابطه معنی داری وجود دارد.
- ۳- خودکارآمدی معلمان در رابطه بین ویژگیهای شخصیتی و صلاحیت حرفه ای نقش واسطه ای ایفا می کند.

روش تحقیق

پژوهش حاضر از نظر نوع کاربردی و با در نظر گرفتن موضوع تحقیق روش آن توصیفی از نوع همبستگی می باشد. جامعه آماری تحقیق حاضر را کلیه معلمان ابتدایی شهر فین تشکیل می دهند که تعدادشان طبق آمار اخذ شده ۱۰۷ نفر (۵۷ زن و ۵۰ نفر مرد) می باشد. با توجه به اینکه تعداد جامعه آماری محدود می باشد از کلیه جامعه آماری به عنوان نمونه استفاده شده است. در پژوهش حاضر از روش سرشماری کامل استفاده شده است.

ابزار گردآوری اطلاعات

در این پژوهش از سه پرسشنامه استفاده شد. آزمون پنج عاملی نئو (NEOPI-FF): این پرسشنامه توسط مک کری و کوستا در سال ۲۰۰۶ تحت عنوان پرسشنامه شخصیتی NEO معرفی شد، فرم کوتاه پرسشنامه که در این پژوهش از آن استفاده شد دارای ۶۰ عبارت یا سوال است و به منظور اندازه گیری پنج عامل اصلی روان نژندی، برونگرایی، انعطاف پذیری، دلپذیر بودن و مسئولیت پذیری وبا وجدان بودن طراحی شده است. هر عامل با دوازده سوال سنجیده می شود. شیوه نمره گذاری سئوالات به صورت لیکرت پنج گزینه ای از کاملاً" مخالفم (۰)، مخالفم (۱)، نظری ندارم (۲)، موافقم (۳) و کاملاً" موافقم (۴) است. برخی پرسش ها به صورت معکوس نمره گذاری می شود. کاستا و مک کرا در راهنمای آزمون، اطلاعات گسترده ای از روایی همگرا و واگرایی NEO گزارش کرده اند. در MMPI در مورد مقیاس های شخصیتی، مقیاس وسواسی با خرده مقیاس اضطراب NEO همبستگی ۰،۵۱، مقیاس مرزی با خرده مقیاس پرخاشگری ۰،۴۷، مقیاس اجتنابی با خرده مقیاس کم رویی ۰،۵۸، و

مقیاس اسکیزوئید با گروه گرای ۰,۶۶ همبستگی نشان می دهد. پرسشنامه صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان (محقق ساخته) پرسشنامه ی حاضر با هدف تعیین، صلاحیت‌های حرفه ای معلمان (شناختی - مهارتی، نگرشی رفتاری و مدیریتی) طراحی گردیده است. این پرسشنامه در طیف پنج گزینه‌ای لیکرت تنظیم شده، که گزینه‌های آن از خیلی کم تا خیلی زیاد است و شیوه‌ی نمره‌گذاری به ترتیب به خیلی کم یا هرگز (نمره ۱)، کم یا تقریباً هرگز (نمره ۲)، متوسط یا بندرت (نمره ۳)، زیاد یا اغلب (نمره ۴)، و خیلی زیاد یا همیشه (نمره ۵) می‌باشد و نمره معکوس ندارند. برای بررسی روایی صوری و محتوایی آن از نظرات اساتید و متخصصان آموزشی استفاده شد. برای بررسی پایایی این پرسشنامه در یک مطالعه مقدماتی بر روی ۳۲ نفر اجرا گردید و صلاحیت شناختی مهارتی، ۹۱٪؛ صلاحیت نگرشی رفتاری ۹۰٪ و صلاحیت مدیریتی ۹۰٪ و پایایی کل پرسشنامه ۰/۹۶ بدست آمد که در جداول پایین نشان داده شده است. پرسشنامه خودکارآمدی معلم اسپچانن، موران و وولفولک (۲۰۰۱): مقیاس خودکارآمدی معلم توسط اسپچانن، موران و وولفولک در سال ۲۰۰۱ ساخته شده است که از ۲۴ گویه و ۳ خرده مقیاس درگیر کردن فراگیر (۷ سوال)، راهبردهای آموزشی (۹ سوال) و مدیریت کلاس (۸ سوال) تشکیل شده است که به منظور سنجش خودکارآمدی معلم بکار می رود. نمره گذاری پرسشنامه بصورت طیف لیکرت ۵ نقطه ای می باشد که برای گزینه های «خیلی کم»، «کم»، «تاحدودی»، «زیاد» و «خیلی زیاد» به ترتیب امتیازات ۱، ۲، ۳، ۴ و ۵ در نظر گرفته می شود. در پژوهش حاضر روایی ابزار اندازه گیری با بهره مندی از خبرگان و استاد راهنما به تأیید رسید و پایایی محاسبه شده برای آزمون خودکارآمدی معلم با استفاده از روش آلفای کرونباخ ۰/۷۸ و برای مولفه های درگیر کردن فراگیر ۰/۷۴، راهبردهای آموزشی ۰/۸۳ و مدیریت کلاس ۰/۷۶ بدست آمد برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم افزار SPSS ۲۳ از آمار استنباطی آزمون کولموگروف - اسمیرنوف برای بررسی مفروضات پژوهش (نرمال بودن متغیرها) و از ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون برای آزمون فرضیات استفاده گردیده است.

یافته های پژوهش

آزمون نرمال بودن داده ها

در این بخش از تحقیق، ابتدا فرض نرمال بودن یا نبودن داده ها با استفاده از آزمون کولموگروف- اسمیرنوف برای مشخص نمودن استفاده از آزمونهای پارامتریک و ناپارامتریک انجام پذیرفته است.

جدول ۱: نتیجه آزمون نرمال بودن متغیرهای تحقیق

متغیر	تعداد نمونه	مقدار Z	سطح معناداری
ویژگیهای شخصیتی	۱۰۷	۱/۲۳	۰/۰۹
صلاحیت حرفه ای	۱۰۷	۰/۷۸	۰/۵۶
خودکارآمدی	۱۰۷	۱/۲۷	۰/۰۷

با توجه به نتایج جدول فوق چون مقدار سطح معنی داری برای تمام مؤلفه ها بزرگتر از مقدار خطا **0/05** است در نتیجه این متغیرها دارای توزیع نرمال هستند. بر این اساس می توان استدلال نمود که برای تحلیل فرضیه های پژوهش از آزمون های پارامتری استفاده شود.

یافته های استنباطی پژوهش

فرضیه اصلی: بین ویژگیهای شخصیتی و صلاحیت حرفه ای با نقش واسطه ای خودکارآمدی معلمان دوره ابتدایی شهر فین رابطه معنی داری وجود دارد. به منظور بررسی نقش واسطه ای خودکارآمدی در ارتباط بین ویژگیهای شخصیتی و صلاحیت حرفه ای از تحلیل مسیر در نرم افزار لیزرل بهره گرفته شد. شاخص های برازش برای تحلیل مسیر شامل X^2/df که مقادیر کمتر از ۳ قابل پذیرش هستند، شاخص مجذور میانگین مربعات خطای تقریب (RMSEA) که مقادیر کمتر از ۰/۱ نشانگر برازش مناسب الگوی هستند و در نهایت معنی دار نشدن مدل آزمون شده پژوهش نشانگر برازش مناسب مدل آزمون شده است.

جدول ۲: مشخصه های برازندگی انطباق

X^2/df	RMSEA	P
۲/۵۰	۰/۰۷	۰/۱۲

فرضیه فرعی اول: بین ویژگیهای شخصیتی و صلاحیت حرفه ای معلمان دوره ابتدایی شهر فین رابطه معنی داری وجود دارد.

جدول ۳: رابطه بین ویژگیهای شخصیتی و صلاحیت حرفه ای

رابطه متغیرها	صلاحیت حرفه ای
ویژگیهای شخصیتی	ضریب همبستگی -۰/۵۸
	سطح معناداری **۰/۰۰۰۱
	نتیجه تایید

* در سطح ۰/۰۵ معنادار است. ** در سطح ۰/۰۱ معنادار است.

نتایج جدول (۳) نشان می دهد که بین ویژگیهای شخصیتی ($r=-0.58$ و $p=0.0001$) با صلاحیت حرفه ای رابطه منفی و معناداری وجود دارد ($p < 0.01$). بنابراین با ۹۹٪ اطمینان می توان گفت که هر چه ویژگیهای شخصیتی بالاتر باشد، صلاحیت حرفه ای معلمان کاهش می یابد و بالعکس.

فرضیه فرعی دوم: بین ویژگیهای شخصیتی و خودکارآمدی معلمان دوره ابتدایی شهر فین رابطه معنی داری وجود دارد.

جدول (۴) رابطه بین ویژگیهای شخصیتی و خودکارآمدی معلمان

رابطه متغیرها	خودکارآمدی معلمان
ویژگیهای شخصیتی	ضریب همبستگی ۰/۶۳
	سطح معناداری **۰/۰۰۰۱
	نتیجه تایید

* در سطح ۰/۰۵ معنادار است. ** در سطح ۰/۰۱ معنادار است.

نتایج جدول (۴) نشان می دهد که بین ویژگیهای شخصیتی ($r=0.63$ و $p=0.0001$) با خودکارآمدی معلمان رابطه مثبت و معناداری وجود دارد ($p < 0.01$). بنابراین با ۹۹٪ اطمینان می توان گفت که هر چه ویژگیهای شخصیتی بالاتر باشد، خودکارآمدی معلمان افزایش می یابد و بالعکس.

فرضیه فرعی سوم: خودکارآمدی معلمان در رابطه بین ویژگیهای شخصیتی و صلاحیت حرفه ای نقش واسطه ای ایفا می کند.

این فرضیه طی جدول‌های (۵) تا (۶) ارائه شده است.

جداول رگرسیونی و دیاگرام‌های مربوطه:

برای پاسخگویی به فرضیه‌های پژوهش از رگرسیون چندگانه به صورت متوالی همزمان، مطابق با راه‌حل بارون و کنی (۱۹۸۶)، استفاده شد.

این مراحل عبارتند از:

- ۱- رگرسیون همزمان ویژگی‌های شخصیتی بر روی صلاحیت حرفه‌ای
- ۲- رگرسیون همزمان ویژگی‌های شخصیتی بر روی خودکارآمدی (به دلیل معنادار نبود رابطه بین ویژگی‌های شخصیتی با خودکارآمدی این متغیر وارد معادله نشد)؛
- ۳- رگرسیون همزمان خودکارآمدی بر روی صلاحیت حرفه‌ای با کنترل متغیرهای ویژگی‌های شخصیتی؛
- ۴- مقایسه مرحله یک و سه؛ چنانچه ضرایب رگرسیون ویژگی‌های شخصیتی و ابعاد آن از مرحله یک به سه کاهش یابد نشان از نقش واسطه‌ای خودکارآمدی بین متغیرهای مذکور و صلاحیت حرفه‌ای دارد.
- ۱- مرحله اول؛ رگرسیون همزمان ویژگی‌های شخصیتی و ابعاد آن بر روی صلاحیت حرفه‌ای

جدول شماره (۵) تحلیل رگرسیون همزمان برای پیش‌بینی صلاحیت حرفه‌ای از روی ابعاد ویژگی‌های شخصیتی

متغیر ملاک	متغیر پیش‌بین	Beta	t	P<	R	R ²	F	P<
صلاحیت حرفه‌ای	روان‌نژندی	۰/۳۴	۶/۴۵۶	۰/۰۰۱	۰/۴۱	۰/۱۷	۸/۸۷۴	۰/۰۰۱
	برونگرایی	۰/۳۸	۷/۸۴۳	۰/۰۰۱				
	انعطاف‌پذیری	۰/۱۶	۱/۷۸۰	۰/۰۶۶				
	دلپذیر بودن	۰/۲۷	۳/۷۶۸	۰/۰۱۲				
	مسئولیت‌پذیری	۰/۲۳	۵/۲۳۵	۰/۰۰۱				

جدول شماره (۶) نشان می‌دهد که بعدها روان‌نژندی، برونگرایی، دلپذیر بودن و مسئولیت‌پذیری به صورت مثبت صلاحیت حرفه‌ای را پیش‌بینی می‌کند.

۲-مرحله دوم؛ رگرسیون همزمان بعدهای روان نژندی، برونگرایی، دلپذیر بودن و مسئولیت پذیری بر خودکارآمدی

جدول ۷: تحلیل رگرسیون همزمان برای پیش بینی خودکارآمدی از روی ابعاد ویژگیهای شخصیتی

متغیر ملاک	متغیر پیش‌بین	Beta	t	P<	R	R ²	F	P<
خودکارآمدی	روان نژندی	۰/۳۳	۶/۱۰۱	۰/۰۰۱	۰/۳۸	۰/۱۴	۷/۸۰۰	۰/۰۰۱
	برونگرایی	۰/۲۹	۴/۳۴۶	۰/۰۰۹				
	دلپذیر بودن	۰/۳۵	۶/۷۲۳	۰/۰۰۱				
	مسئولیت پذیری	۰/۲۵	۳/۲۶۴	۰/۰۰۹				

جدول شماره (۷) نشان می‌دهد که بعدهای روان نژندی، برونگرایی، دلپذیر بودن و مسئولیت پذیری به صورت مثبت خودکارآمدی را پیش بینی می‌کنند. با توجه به اینکه برای بعد انعطاف پذیری و خودکارآمدی رابطه معناداری بدست نیامد، لذا وارد معادله رگرسیون نشد.

۳- مرحله سوم؛ رگرسیون همزمان خودکارآمدی بر روی صلاحیت حرفه ای با کنترل ابعاد ویژگیهای شخصیتی. هدف از این مرحله تعیین نقش واسطه‌گری خودکارآمدی با کنترل متغیرهای روان نژندی، برونگرایی، دلپذیر بودن و مسئولیت پذیری می‌باشد.

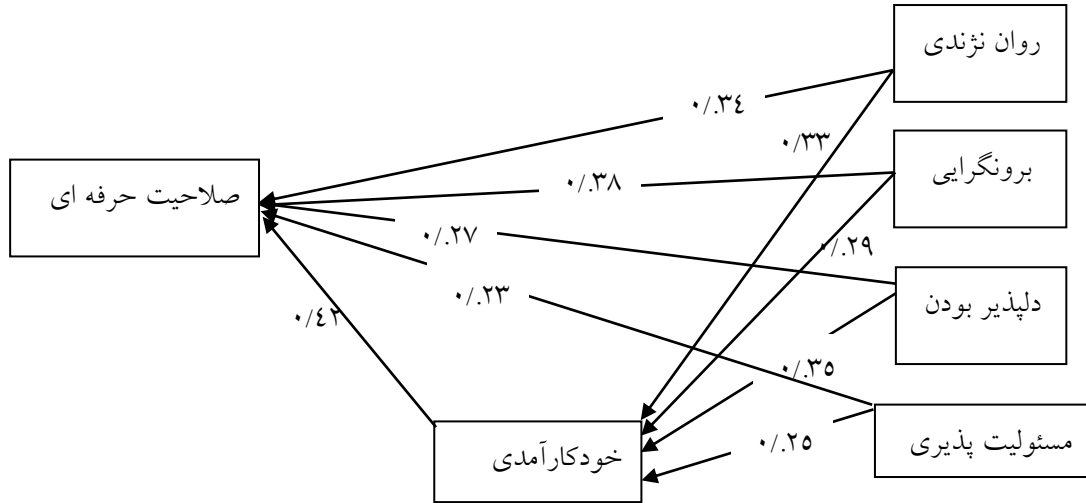
جدول ۸: تحلیل رگرسیون همزمان برای پیش بینی صلاحیت حرفه ای از روی ابعاد ویژگیهای شخصیتی و خودکارآمدی

متغیر ملاک	متغیر پیش‌بین	Beta	t	P<	R	R ²	F	P<
صلاحیت حرفه ای	روان نژندی	۰/۲۸	۴/۱۰۵	۰/۰۱۱	۰/۳۵	۰/۱۲	۶/۷۰۵	۰/۰۰۱
	برونگرایی	۰/۳۲	۵/۹۴۵	۰/۰۰۱				
	دلپذیر بودن	۰/۲۳	۲/۹۵۰	۰/۰۴۱				
	مسئولیت پذیری	۰/۲۱	۳/۶۵۸	۰/۰۱۱				
	خودکارآمدی	۰/۴۲	۸/۹۲۰	۰/۰۰۱				

جدول شماره (۸) نشان می‌دهد که روان نژندی، برونگرایی، دلپذیر بودن، مسئولیت پذیری و خودکارآمدی به صورت مثبت صلاحیت حرفه ای معلمان را پیش بینی می‌کنند. میزان بتای (Beta) روان نژندی، برونگرایی، دلپذیر بودن و مسئولیت پذیری از مرحله یک به مرحله سه کاهش داشته که این نشان دهنده این است که خودکارآمدی بین روان نژندی، برونگرایی، دلپذیر بودن، مسئولیت پذیری و خودکارآمدی نقش واسطه ای ایفا کرده است.

۴- در مرحله چهارم؛ ضرایب مسیر بعدهای روان نژندی، برونگرایی، دلپذیر بودن و مسئولیت پذیری از مرحله یک به مرحله سه مقایسه شد و با کاهش ضرایب مسیر مستقیم روان نژندی بر صلاحیت حرفه ای (از ۰/۳۴ در دیاگرام اول به ۰/۲۸ در دیاگرام سوم)، برونگرایی بر صلاحیت حرفه ای (از ۰/۳۸ در دیاگرام اول به ۰/۳۲ در دیاگرام سوم)، دلپذیر بودن بر صلاحیت

حرفه ای (از ۰/۲۷ در دیاگرام اول به ۰/۲۳ در دیاگرام سوم)، مسئولیت پذیری بر صلاحیت حرفه ای (از ۰/۲۳ در دیاگرام اول به ۰/۲۱ در دیاگرام سوم)، متغیر خودکارآمدی پیش بینی کننده واسطه‌ای ارتباط ابعاد ویژگیهای شخصیتی و صلاحیت حرفه ای در نظر گرفته شد (فرضیه فرعی سوم تحقیق). نتایج نهایی در دیاگرام شماره ۴-۴ آورده شده است.

نمودار شماره ۴-۷: مدل نهایی در کل گروه

در ادامه در جدول ۹ آثار مستقیم و غیر مستقیم بین متغیرهای تحقیق مورد بحث قرار می گیرد.

جدول ۴-۱۳: آثار مستقیم، غیر مستقیم و کل متغیرهای تحقیق در مدل مفهومی تحقیق

متغیرها	انواع تأثیر		کل
	مستقیم	غیر مستقیم	
روان نژندی	۰/۳۴	۰/۱۴	۰/۴۸
برونگرایی	۰/۳۸	۰/۱۲	۰/۵۰
دلپذیر بودن	۰/۲۷	۰/۱۵	۰/۴۲
مسئولیت پذیری	۰/۲۳	۰/۱۳	۰/۳۶
خودکارآمدی	۰/۴۲	-	۰/۴۲

در جدول ۱۰ آثار مستقیم و غیر مستقیم متغیر برونزاد بر درونزاد نهایی نشان داده شده است.

جدول ۱۰: شاخص های برازش مدل

شاخص	مقدار استاندارد	مقدار بدست آمده
χ^2/df	کمتر از ۳	۰/۰۰
RMSEA	کمتر از ۰/۱	۰/۰۰۰
AGFI	بیشتر از ۰/۸	۰/۸۷
GFI	بیشتر از ۰/۹	۰/۹۱
NFI	بیشتر از ۰/۹	۰/۹۳

بر اساس اطلاعات جدول (۱۰) نسبت کای دو به درجه آزادی برابر با ۰/۰۰ می باشد. مقدار RMSEA نیز برابر با ۰/۰۰۰ می باشد. حد مجاز RMSEA، ۰/۱ است. شاخص های AGFI، GFI و NFI بترتیب برابر با ۰/۸۷، ۰/۹۱ و ۰/۹۳ می باشد که نشان دهنده برازش مناسب می باشند.

نتیجه گیری

این پژوهش با هدف بررسی رابطه ویژگیهای شخصیتی و صلاحیت حرفه ای با نقش واسطه ای خودکارآمدی معلمان دوره ابتدایی شهر فین انجام پذیرفته است؛

نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل داده ها نشان داد که :

تجزیه و تحلیل فرضیه اصلی پژوهش نشان داد که نقش واسطه ای خودکارآمدی در ارتباط بین ویژگیهای شخصیتی و صلاحیت حرفه ای (۰/۱۱-) با آماره تی ۱/۷۴ معنی دار نمی باشد. در تبیین این یافته می توان گفت : معلمانی که از خودکارآمدی بالاتری برخوردارند در تدریس خود موفق ترند، این ایده پردازی بهتری و دانش بیشتری از پیرامون خود دارند و از صلاحیت و شایستگی بیشتری برای امر تدریس برخوردارند. نتایج حاصل همسو با یافته های پژوهش گذشته از جمله سلیمی و محمدیان شریف (۱۳۹۶)، میربد و طرفی زاده (۱۳۹۹) و صفری (۱۳۹۶) می باشد.

بر اساس یافته های فرضیه فرعی اول بین ویژگیهای شخصیتی ($p=0/0001$ و $t=-0/58$) با صلاحیت حرفه ای رابطه منفی و معناداری وجود دارد. در تبیین این یافته می توان گفت : معلمان در حکم مهمترین منبع و مؤلفه در مدارس در بالابردن استانداردهای آموزشی نقشی تعیین کننده دارند. شخصیت معلمان بر رفتار آنها در گروهها، نگرشها و نحوه تصمیم گیری آنها تأثیر می گذارد. نتایج حاصل همسو با یافته های پژوهش گذشته از جمله کرمانی و شاهی (۱۳۹۵) و هلندی، ون دایک (۲۰۱۹) می باشد.

بر اساس یافته های فرضیه فرعی دوم بین ویژگیهای شخصیتی ($p=0/0001$ و $t=0/63$) با خودکارآمدی معلمان رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. در تبیین این یافته می توان گفت : که مسئولیت پذیر بودن باعث انجام بهتر و صحیح تر کارها و پروژه ها می گردد. اشخاص مسدولیت پذیر به علت پاسخگو بودن قابل اعتمادترند و جلب اعتماد دیگران یکی از زمینه های مهم پیشرفت است. این ویژگی در هر حرفه یا شغلی بر میزان اعتبار اجتماعی شخص می افزاید. نتایج حاصل همسو با یافته های پژوهش گذشته از جمله بنی مهدی، محمدی و صالحی (۱۳۹۷)، رنجبری (۱۳۹۷) و سلیم و همکاران (۲۰۲۲) می باشد.

بر اساس یافته های فرضیه فرعی سوم متغیر خودکارآمدی نقش واسطه ای معنادار در رابطه بین ابعاد ویژگیهای شخصیتی و

صلاحیت حرفه ای ایفا نموده است. در تبیین این یافته می‌توان گفت: باورهای خودکارآمدی در همه دوره های تحصیلی مورد توجه معلمان بوده است. حس قوی معلمان از خودکارآمدی، ارتباط جمعی آنان را با همکاران و والدین دانش آموزان افزایش می دهد. معلمینی که دارای باورهای خودکارآمدی بالایی باشند، اغلب عملکرد شان در زمینه های درگیر کردن فراگیران، اجرای روشهای تدریس مناسب و مدیریت کلاس در سطح بالایی خواهند بود یعنی تواناییهای اعتماد به خود دارند و نسبت به خود کمتر تردید می کنند. نتایج حاصل همسو با یافته های پژوهش گذشته از جمله عابدینی بلترک و کریمی سوزه سی (۱۴۰۰)، خلیلی گشنیگانی، قدم پور و غلامرضایی (۱۴۰۱) و سلیمی و محمدیان شریف (۱۳۹۶) می باشد.

ملاحظات اخلاقی

قابل ذکر است در این پژوهش شرکت کنندگان جهت شرکت و خروج از پژوهش از آزادی عمل برخوردار بودند همچنین به شرکت کنندگان این اطمینان داده شد که اطلاعات و هویت آنها در پژوهش به شکل محرمانه باقی خواهد ماند.

منابع

۱. بنی مهدی، سودابه، محمدی، فریده و صالحی، مرتضی، (۱۳۹۷)، بررسی ویژگیهای شخصیتی و صلاحیت حرفه ای در بین دانشجویان دانشگاه پیام نور شهرکرد، دومین کنفرانس بین المللی مدیریت و اقتصاد در قرن ۲۱، تهران - ایران.
۲. خلیلی گشنیگانی، زهرا، قدم پور، عزت اله و غلامرضایی، سیمین، (۱۴۰۱)، نقش میانجی خودکارآمدی تحصیلی در رابطه بین ویژگی های شخصیتی و رفتار سکوت کلاسی دانش آموزان، نشریه رویش روان شناسی، ۱۱ (۷): ۳۲-۲۱.
۳. رنجبری، حامد. (۱۳۹۷). ارتباط بین میزان برخورداری از صلاحیت های حرفه ای با خودکارآمدی معلمان معلمان ابتدایی: شهر میناب، پنجمین همایش علمی پژوهشی از نگاه معلم. میناب: آموزش و پرورش شهرستان میناب.
۴. زینال زاده، سارا. (۱۳۹۸). سلامت روان در مدارس با تقویت خودکارآمدی. رشد آموزش مشاوره مدرسه. شماره ۳۱، ۶-۹.
۵. سلیمی، جمال و محمدیان شریف، کویستان. (۱۳۹۶). رابطه ویژگیهای روانشناختی (شخصیت وظیفه شناسی) و مؤلفه های صلاحیت های حرفه ای با اثربخشی معلمان: رویکرد معادلات ساختاری. روان شناسی مدرسه. ۷(۲): ۹۴-۷۲.
۶. صفری، سیده سمیرا. (۱۳۹۶). شناسایی رابطه باورهای فراشناختی و خودکارآمدی حرفه ای با صلاحیت حرفه ای دبیران متوسط شهر الشتر. توسعه حرفه ای معلم. ۲(۳): ۳۲-۱۹.
۷. عابدینی بلترک، میمنت و کریمی مزیدی، علی، (۱۴۰۰)، بررسی نقش واسطه ای خودکارآمدی در رابطه ی ویژگیهای شخصیتی با صلاحیت های حرفه ای معلمان دوره ابتدایی، دوفصلنامه پویش در آموزش علوم تربیتی و مشاوره، دوره هفتم، شماره ۱۵.

۸. فرزانه، محمد؛ واعظی، مظفرالدین؛ مرادی، کیوان و ملکی پور، احمد. (۱۳۹۷). بررسی رابطه صلاحیت های حرفه ای با دل بستگی شغلی معلمان مقطع متوسطه شهرستان شیروان. رهبری و مدیریت آموزشی. ۸(۲): ۱۳۷-۱۱۵.
۹. میرید، سیدمهران و طرفی زاده، نیلوفر. (۱۳۹۹). بررسی نقش ویژگیهای شخصیتی و انعطاف پذیری شناختی بر صلاحیت حرفه ای دبیران مقطع متوسطه شهر اصفهان، پنجمین کنفرانس بین المللی پژوهش های نوین در حوزه علوم تربیتی و روانشناسی و مطالعات اجتماعی ایران. تهران: مرکز مطالعات و تحقیقات علوم و فنون بنیادین در جامعه و انجمن توسعه و ترویج علوم و فنون بنیادین.

10. Holender, M.H(۲۰۱۹) perfectionism. *Comprehensive psychiatry*, 6, 96-103.

11. McCrae R. R., & Costa, P. T. (۲۰۰۶). *The five factor theory of personality, handbook of Personality: Theory and research*. New York: Guilford Press.

12. Saleem, H., Beaudry, A & ,Croteau, A. M. (2022). Antecedents of computer selfefficacy: A study of the role of personality traits and gender. *Computer in Human Behavior*, ۲۷(۵), ۱۹۳۶-۱۹۲۲

13. Shi, M; Li,X; Zhu,T & .Shi,K.(۲۰۱۹).The relationship between regulatory emotional self efficacy,big five personality and internet events attitude.IEEE Conference Publication of web Society,۱۶(۳): ۶۵-۶۱

14. Vila, L. E., Pérez, P. J & ,Coll-Serrano, V.(۲۰۱۸). Innovation at The Workplace: Do Professional Competencies Matter? *Journal of Business Research* ; ۶۷(۵): ۷۵۷-۷۵۲